

Toftenäs Breviks kile Säby kile

Välkommen till Toftenäs - Breviks kile - Säby kile

Naturreseptatet Toftenäs - Breviks kile - Säby kile ligger på Tjörns västside och består av många olika naturtyper. I det säregna landskapet, med kala bergsryggar genombrutna av dalgångar och sprickor, finner man ett ålderdomligt och småskaligt jordbruk som är i allra högsta grad levande. Bland bergknallarna på Toftenäset längst i väster ligger insprängda åkrar, äldre, nu välbetade åkermarker, hagmarker och mindre havsstrandängar. Breviks och Säby kilar består av grunda havsvikar med omgivande hagmarker, torrbackar och strandängar. Vackra och välvärdade stengårdsgårdar genomkorsar markerna och området utgör det i särklass största sammanhängande betesområdet i Bohuslän.

Den marina miljön

Reservatets vattenområden består till stor del av grunda mjukbottnar med en vegetation av ålgräs, olika natingarter och alger. De grunda vikarna eller kilarna, vars mynningar öppnar sig mot väster, är livsviktiga för många fiskarter och skaldjur som här har både lekplats, barnkammare och dessutom skafferier! Den i Säby kile mynnande Säbyån är öringsförande.

Viktigt sjögräs

Ålgräs som växer på havets grunda ler- och sandbottnar, kan bilda riktiga undervattensängar. Bladen liknar glänsande ljusgröna band och kan bli ända upp till en och en halv meter långa. När man ser dem ligga uppspolade på land kan man förstå växtens andra, något missvisande namn, bandtång. Ålgräset är nämligen en fanerogam, en fröväxt som dämpar vattnets rörelser och stabiliserar botten sedimentet, vilket förhindrar erosion och gör området näringsrikt och produktivt.

I ålgräsängarna och på mjukbottarna finns ett myller av olika arter av musslor, borstmaskar och märkräftor som utgör föda för sandräkor, strandkrabbor och andra små rovdjur. Nattetid vandrar rödspätta, torsk och andra större fiskar in i de grunda vikarna för att förse sig av överflödet. Många fiskarter som tångsnälla och havsnål lever hela sina liv i ålgräsängarna medan andra, exempelvis torsk, vitling, öring och ål, har sina uppväxtområden och födoplatser här. Tångsnällan, som är släkt med sjöhästen, står precis som den upprätt i grunt vatten och det är hanen som bär ägg och ungar i en ficka på magen. Ålen leker enbart i Sargassohavet och larverna som följer med

Golfströmmen är ungefär tre år när de når Europas kuster. De är då genomskinliga och kallas glasålar och det är hannarna som stannar utanför kusterna medan honorna går upp i sött vatten.

Förnämlig fågellokal

Tack vare den marina miljöns stora biologiska mångfald är naturreservatet en av landskapets förnämsta rastplatser för sträckande vadare och simfåglar, både vad gäller antalet arter och individer. Under vår- och höststräcken finner ljungpipare, storspov, enkelbeckasin, gluttsnäppa och brushane här gott om föda på sin väg mot norr eller söder. Man kan även få se mindre vanliga arter som kustsnäppa, spovsnäppa, myrspov och småsnäppa. Också sjöfåglar som exempelvis gräsand, kricka, bläsand, knipa och den brokigt färgade gravanden rastar i reservatet och både sångsvan och knölsvan är med sina vita fjäderskrudar lätt synliga på vattnet. Flockar med grågäss och kanadagäss betar ofta tillsammans med nötkreatur och får på stränderna.

Kanadagäss

Också havsstrandängarna och de välbetade markerna är av yttersta vikt för fågellivet. Här häckar vadare som större strandpipare, tofsvipa, rödbena och strandskata. Den senare känns lätt igen med sin svartvita dräkt och sin långa röda näbb. Redan i mars brukar denna vårens budbärare anlända. Tidigare häckade också den mycket sällsynta sydliga kärrsnäppan i området. Ängspioplärka och sånglärka hör till det öppna landskapet medan skärpioplärka och stenskvätta dessutom kräver den steniga terräng som reservatet erbjuder.

För att skydda fågellivet är det tillträdesförbud i den sydligaste delen av Breviks kile under tiden 1 april till och med den 15 juli.

Stora botaniska värden

Reservatet välkomnar besökaren till ett i stort sett öppet landskap då hållmarker och hedar är helt skoglösa. Här och där växer emellertid små dungar av tall och björk och utmed bergsidorna återfinns en randvegetation av ek och olika lövbuskar som hagtorn och nyponros. Många av de forna åkrarna har nu karaktär av slåtterängar med stora botaniska värden och hela området bjuder på en exklusiv kulturmarksflora.

Olika växtsamhällen

Vid en vandring på strandängarna finner man att växterna bildar olika växtsamhällen beroende på salthalten i marken och grad av översvämning. Den saltberoende glasörten, som är en halvt genomskinlig växt, finner man i gränzonen mellan hav och land. Den kan bilda täta bestånd och blir ofta stående helt under vattenytan. Typiskt för hela Bohuskusten är det breda bälte av revigt saltgräs med inslag av salttåg som växer på den egentliga landstranden närmast vattnet. Här trivs också gulkämpar, havs- och kärrsälting samt strandaster. Sedan tar salttåg och rödsvingel vid och man kan bland andra växter även finna kustarun, rödtoppa och smultronklöver vars krypande stjälkar bär klotrunda ljusrosa blomhuvuden som efter blomningen får lustigt uppblåsta foder.

Smultronklöver

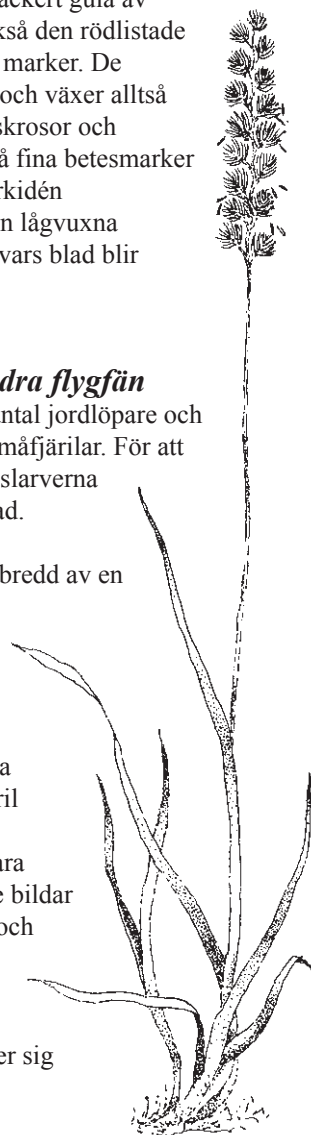
Gynnas av bete

På kalkrika backar och utmed stränderna påträffas i reservatet den ettåriga sumpgentianan som uppträder mycket oregelbundet. På torrare marker växer jungfrulin, backglim och backnejlika tillsammans med de dekorativa gräsen ängshavre, luddhavre, darrgräs och kamäxing. Alla dessa växter är beroende av mycket ljus och gynnas av bete liksom slåttergubbe, svinrot, slåtterfibbla, brudbröd och kattfot. Sommartid lyser strandängarna vackert gula av höskallra och i området växer också den rödlistade granspiran som trivs på fuktigare marker. De båda sistnämnda är halvparasiter och växer alltså delvis på andra växter. Strandmaskrosor och kärrmaskrosor är indikatorarter på fina betesmarker och i reservatet återfinns också orkidén ängsnycklar. Andra rariteter är den lågvuxna bågstarren och benved, en buske vars blad blir vackert röda om hösten.

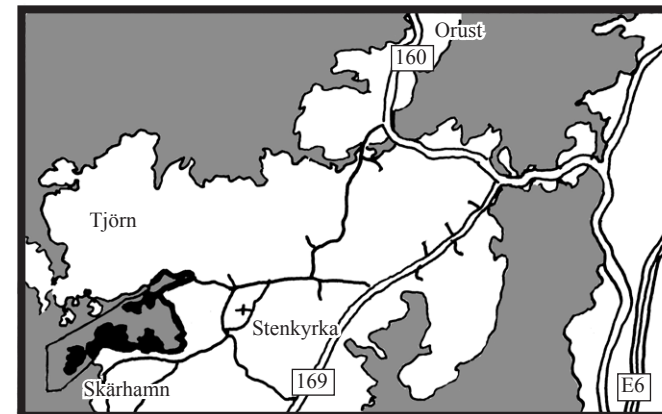
Fladdrande fjärilar och andra flygfän

Till välbetade strandängar är ett antal jordlöpare och kortvingar knutna liksom några småfjärilar. För att undgå skador av saltet lever fjärilslarverna som minerare inne i växternas blad. Exempel på en sådan fjärilsart är sältingblomvecklare med en vingbredd av en knapp centimeter.

Också dagfjärilar kan ses fladdra över blommande örter och gräs i området. Slåttergräsfjäril, som är en av våra vanligare dagfjärilar, sandgräsfjäril och de små dagfjärilarna liten guldvinge och kamgräsfjäril är bara några exempel. Stor ängssmygare bildar tillsammans med andra smygare och visslare en egen grupp som kallas tjockhuvudfjärilar eller oäkta dagfjärilar. Den svirrande flykten är karaktäristisk och skiljer sig från övriga dagfjärilars.

Kamäxing

Läge

Toftenäs – Breviks kile – Säby kile ligger strax norr om Skärhamn på västra Tjörn. I anslutning till reservatet finns parkeringsplatser, bland annat vid Toftenäs.

Väst kuststiftelsen

NATURVÅRD FRILUFTSLIV

www.vastkuststiftelsen.se

I samarbete med
Länsstyrelsen Västra Götalands län
och Västra Götalandsregionen

Text: Ulla Åshede
Illustrationer: Kerstin Hagstrand-Velicu
2014

